

Enllà de l'espill
di Francesc Massip (AVUI, 01/06/2002)

Hi ha tota una veta que travessa el teatre contemporani que arrenca d'Antonin Artaud i passa per Kantor, Grotowsky, l'Odin Teatret o Pina Bausch, que porta el fet escènic al cor de la vida i que converteix el teatre en un camí de recerca de la veritat i en una experiència que ens ajuda a comprendre la realitat. Pippo Delbono s'inscriu de ple en aquest productiu filó i crea una tipologia d'espectacle que recolza en la intensitat de la vivència, l'autenticitat expressiva i la complexitat del discurs escènic. L'escenografia presenta un paratge colpejat per la guerra, cases enrunades on els nens salten sobre les mines i esdevenen una paret entapissada de mans, braços, cames i caps de nino com exvots de cera en una ermita rònega. És l'indret d'on emergeix un estol de personatges marcats per la fugida. S'escapen de la tortura, de l'ocupació, de l'assetjament, de la persecució. Les colpidores imatges se succeeixen encadenades amb un filat de pua, sovint recreant-se en la truculència dels fets, però sempre produint un efecte impactant sobre l'espectador. L'escenari sempre és ple d'acció, de vegades sense relació aparent entre les seqüències, però en el fons vinculades pels crits de dolor o la dolcesa del record. Són les mil veus de l'èxode, de l'exili, de l'emigració que fuig de la guerra i de la manca de futur.

Però a més dels poderosos cops de puny visuals, en l'espectacle hi ha un altre element trasbalsador: els intèrprets, particularment alguns intèrprets que tenen poc a veure amb l'ofici actoral. És en aquest registre que Delbono empenteja el teatre als marges de la quotidianitat i acarà l'espectador a una experiència límit. I això es fa avinent sobretot amb el treball de Vincenzo Cannavacciuolo, àlies Bobò, un sordmut i microcèfal que Delbono va trobar al manicomi d'Aversa on estava reclòs feia 45 anys, i que va demostrar unes aptituds excepcionals per saber estar en escena amb gestos i moviments d'una rara delicadesa i d'una inescrutable profunditat. Bob Wilson ja havia experimentat amb èxit el treball escènic amb un discapacitat. Delbono fa una volta més de cargol.

I presenta també un Gianluca Ballarè afectat de síndrome de Down però dotat d'una intensa poesia que culmina en un final on apareix en guisa d'àngel amb unes ales que ja s'havien utilitzat a *Ítaca* (1998), mentre saluda com un nen i s'adorm a l'esquena de la mort. Un mort que incorpora Nelson Lariccia, un sac d'ossos escardalenc i estret de pit, vagabund rescatat de les germanes de la Mare Teresa de Calcuta de Nàpols, menesterós i ballaire, capaç de caminar amb les mans i de volar sense ales.

Esodo és un treball de risc, ple d'interès i de misteri, amb elements de ritus iniciàtic, sempre a la ratlla del desequilibri, al bell mig del mirall, entre el vidre de la realitat més crua i l'argent viu del fons que projecta un enllà de l'espill carregat de suggeriments.